

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ ในฐานะอำเภอชายแดน

Tourism Management Administration of Chiang Khong District as Border District

ชยุต จิตธำรงสุนทร
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของก่อนและหลังเปิดใช้สะพานมิตรภาพแห่งที่ 4 (2) พัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยว และ (3) เพื่อเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ ศึกษาในพื้นที่อำเภอเชียงของ เก็บข้อมูลโดยการสำรวจ สัมภาษณ์ ประชุมกลุ่มย่อยและแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง เจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรภาคเอกชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว จำนวน 424 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า

(1) อำเภอเชียงของมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากมายแต่ขาดการพัฒนา วัฒนธรรมของชาวไทลื้อเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเชียงของที่โดดเด่น การท่องเที่ยวข้ามแดนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวก่อนเปิดใช้สะพานมิตรภาพแห่งที่ 4 นักท่องเที่ยวข้ามท่าเรือบักไปยังเมืองห้วยทรายเพื่อต่อไปยังเมืองหลวงพระบางและสิบสองปันนา เมื่อเปิดใช้สะพานแล้วนักท่องเที่ยวเดินทางข้ามด่านเชียงของแห่งใหม่สะดวกมากขึ้นและเกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ มีการท่องเที่ยวชายแดน (Border Tourism) ทั้งสองฝั่ง ส่วนนักท่องเที่ยวเข้าส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวจีนเดินทางโดยรถยนต์ตามเส้นทาง R3A ผ่านเชียงของเพื่อไปท่องเที่ยวตอนในของประเทศ

(2) การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ ปี 2558-2561 เน้นให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงในกรอบความร่วมมือภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงตอนบนและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น สัญลักษณ์ปลาบึกยักษ์ ตลาดการค้าชายแดน ภายใต้บริบท “เชียงของ หนึ่งเมือง สองแบบ”

(3) รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยง (LINKED Tourism Model) เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของในฐานะอำเภอชายแดน โดยมีวัฒนธรรมไทลื้อเป็นฐานเชื่อมโยงกับเมืองห้วยทราย เมืองหลวงน้ำทาของลาว เมืองหล้าและเมืองสิบสองปันนาของจีนตอนใต้ ทำให้อำเภอเชียงของเป็นประตูด่านแรกของการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงตอนบน

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ การท่องเที่ยวชายแดน ท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ

Abstract

The objective of this research were 1) to study on tourism context of Chiang Kong District before and after using the 4th Thai – Lao friendship bridge for developing tourism strategies 2) to present Chiang Kong District tourism models. The data collection by surveying, interview, mini group discussion and questionnaires. There were samples: government officials, private section, tourism entrepreneurs and tourist 424 persons. Data analyzed by quantitative statistic percentage, S.D. and descriptive statistics.

From the study, it was found that 1) Chiang Kong District has potential of tourist attractions but there are lack of development only Tai Lue culture is outstanding. Besides, when the 4th Thai – Lao friendship bridge opened the border tourism crossing from Buck Pier to Huayxai continuing to Luang Phrabang and Xisuang Banna (Jinghong) are convenient and develop the economics both sides . Chinese tourists prefer to drive their own car passing through R3A for take a trip in Thailand. 2) Chiang Kong District Tourism strategies 2558-2561 focus the important to the upper GMS countries cooperation and develop the tourist attractions like the big catfish symbol, border market under the context of “Chiang Kong District one city two models” 3) Linked tourism model is appropriate to connect Chiang Kong District by using Tai Lue culture based and Huayxai, Luang Namtha of Lao PDR. Muang La and Xisuang Banna of South China. These are the reasons to make Chiang Kong District is the first gateway of upper greater Mekong sub region.

Keywords : Management administration, border tourism, Chiang Kong District

บทนำ

นับตั้งแต่โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region : GMS) ได้มีการพัฒนาระบบโครงข่ายการคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างประเทศไทย ลาว และจีนตอนใต้ เข้าด้วยกันตามแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (NSEC) จากเมืองคุนหมิง ผ่านด่านบ่อเต็น บ่อหาน แขวงหลวงน้ำทา แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว ข้ามสะพานมิตรภาพแห่งที่ 4 เชียงของ - ห้วยทราย เชื่อมกับอำเภอเชียงของมุ่งเข้าสู่กรุงเทพฯ ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วดังการ

ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ และเกิดการพัฒนากองท่องเที่ยวชายแดน สร้างรายได้แก่ประชาชนในภูมิภาคหลุดพ้นจากปัญหาความยากจน โดยการสนับสนุนงบประมาณจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank: ADB)

รัฐบาลได้จัดวางตำแหน่งการพัฒนาอำเภอเชียงของ ให้เป็นเมืองศูนย์กลางการเปลี่ยนถ่ายและกระจายสินค้าหลายรูปแบบ (Logistic City) และเมืองแฉะหรือเมืองผ่านสำหรับการท่องเที่ยว มีการขยายตัวด้านการท่องเที่ยว (ณัฐกร วิทิตานนท์, 2556)

และยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงรายกำหนดให้อำเภอ เชียงของเป็นประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอนุภูมิภาค ลุ่มน้ำโขงตอนบน ดังนั้น เมื่อสะพานมิตรภาพแห่งที่ 4 เชียงของ-ห้วยทราย เปิดใช้อย่างเป็นทางการเมื่อ วันที่ 11 ธันวาคม 2556 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยวเนื่องจากการเดินทางสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีนจากมณฑลยูนนานที่เดินทางโดยรถยนต์ตามเส้นทาง R3A เพิ่มขึ้นมาก ประกอบกับ กระแสจากภาพยนตร์จีนเรื่อง The Lost in Thailand ทำให้ชาวจีนอยากเดินทางมาดูสถานที่ต่างๆ ที่ปรากฏ ในภาพยนตร์ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวชาวจีน กลุ่มนี้คือ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม การไม่รู้และไม่เข้าใจกฎหมายจราจรของไทย ขาดทักษะในการ ขับขี่รถยนต์บนถนนของไทย เนื่องจากสภาพรถยนต์ และระบบการจราจรที่มีความแตกต่างกัน ขับรถ ด้วยความเร็วสูง ขาดความระมัดระวังจนทำให้เกิด อุบัติเหตุบ่อยครั้ง

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจแนวระเบียง เศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS Economic Corridors) ด้วยการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคม เชื่อมโยงถึงกัน ภายใต้กรอบความร่วมมือด้านการ ท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่าง ประเทศในรูปแบบของ Package Tour และ GMS Visa และแผนการตลาดท่องเที่ยว Six Countries One Destination รวมถึงแนวคิดการเชื่อมโยงสมาชิก อาเซียนเข้าด้วยกันด้วยแผนแม่บทเชื่อมโยงอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity) เพื่อ เชื่อมโยงโครงข่ายด้านคมนาคม (transportation) เชื่อมโยงระหว่างประชากรและการท่องเที่ยว ส่งผล ต่อบริบทการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม การเดินทางท่องเที่ยวและการขนส่ง สินค้าสะดวก รวดเร็วและปลอดภัยขึ้น ส่งเสริมให้ เกิดการท่องเที่ยวชายแดนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ขยายตัวมากขึ้น

ขณะเดียวกันประเทศสมาชิกตื่นตัวเร่ง พัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการ เปลี่ยนแปลงอำเภอเชียงของถูกกำหนดให้เป็นประตู การเชื่อมโยงของประเทศไทยสู่อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ตอนบน การจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเชียงของ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่าง ประเทศ จึงมีความสำคัญต่อการกำหนดอนาคตของ อำเภอเชียงของ ที่ผ่านมาการจัดทำยุทธศาสตร์ด้าน การท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ และการส่งเสริมการตลาดด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเชียงของยังไม่มี เป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนเป็นเพียงแนวทางร่วมกับจังหวัดเชียงรายในลักษณะของการศึกษาแนวทาง ปฏิบัติร่วมกันเท่านั้น ด้วยแนวคิดการเชื่อมโยงการ ท่องเที่ยวร่วมกันของกลุ่ม 6 ประเทศ ในอนุภูมิภาค ลุ่มน้ำโขง (ธงชัย ภูวนาถวิจิตร, 2553) ขณะที่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่บางแห่งมีความพร้อมสูง แต่ไม่มียุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว จึงเน้นการ ให้ความสำคัญการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ผ่านสื่อต่างๆ เช่น จัดทำเว็บไซต์แบบสองภาษา (ไทย-อังกฤษ) ให้ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ปฏิทิน ท่องเที่ยว ขณะที่หลายแห่งมีงบประมาณค่อนข้าง น้อยไม่สามารถนำมาพัฒนาด้านการท่องเที่ยวได้ อย่างเต็มที่ (ณัฐกร วิทิตานนท์, 2556)

จากสถานการณ์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชียงของใน ฐานะอำเภอชายแดน เพื่อนำเสนอเป็นกรอบพัฒนา

ยุทธศาสตร์ และรูปแบบการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ ในการที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลง การขยายตัวในอนาคต พร้อมทั้งเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเข้ากับกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงตอนบน และเพื่อนำรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชายแดนที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นที่มีบริบทการท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของก่อนและหลังการเปิดใช้สะพานมิตรภาพแห่งที่ 4 เชียงของ - ห้วยทราย
2. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ ให้สามารถรองรับการขยายตัวในอนาคต
3. เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับอำเภอเชียงของในฐานะอำเภอชายแดน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชากรที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในพื้นที่ เก็บจากผู้บริหารภาครัฐ ผู้บริหารองค์กรเอกชน และเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลและแผนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 39 คน ผู้ให้ข้อมูลที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 47 คน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนผู้ประกอบการท่องเที่ยวและประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเวียงและเทศบาลเวียงเชียงของที่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 200 คน และกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเชียงของ ในห้วงเดือน

พฤษภาคม - กรกฎาคม 2556 เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Selection) จำนวน 138 คน รวมทั้งสิ้น 424 คน

กำหนดวิธีการเก็บข้อมูลเป็น 2 ลักษณะ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ งานวรรณกรรม ผลงานการวิจัย วารสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยด้านการท่องเที่ยว การบริหาร พัฒนายุทธศาสตร์ เช่น เอกสารประกอบที่เกี่ยวข้องจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงราย ที่ว่าการอำเภอเชียงของ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ รวมทั้งข้อมูลจากระบบออนไลน์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ในการศึกษาบริบทการท่องเที่ยวและการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้างและแบบที่ไม่มีโครงสร้าง (Structured and Unstructured Interview) และการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อให้ทราบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ ทั้งนี้ สำหรับตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับอำเภอเชียงของในฐานะอำเภอชายแดน

สำหรับขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มตั้งแต่การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารยุทธศาสตร์ (Strategic Administration) แนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (Tourism

Management) แนวคิดรูปแบบการท่องเที่ยว ศึกษา ข้อมูลทั่วไปของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ยุทธศาสตร์ พัฒนาการท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยว และ เครือข่ายการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ การลงพื้นที่ ภาคสนาม เพื่อสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ อำเภอเชียงของ เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว เมืองหล้า สิบสองปันนา มณฑลยูนนาน จังหวัด มุกดาหาร หนองคายและนครพนม และการจัดทำ แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเชียงของ 4 ปี พ.ศ. 2558-2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลผสมผสาน หลายแบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลหลังจากการตรวจสอบ ความครบถ้วนและน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และการ ประชุมกลุ่มย่อย ผู้วิจัยทำการตรวจสอบการบันทึก ข้อมูล การจัดหมวดหมู่ตามประเด็นการวิจัยที่ตั้งไว้ และวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตรวจสอบผลการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแบบสามเส้า (Data Triangulation) ส่วนข้อมูลที่ได้จากการ แบบสอบถามนำมาถอดรหัสตัวเลข จัดหมวดหมู่ ตามวัตถุประสงค์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่อง คอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย ทางสังคม (Statistical Package for the Social Sciences : SPSS) สำหรับค่าสถิติแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage Distribution) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.)

ผลการวิจัย

การท่องเที่ยวอำเภอเชียงของเริ่มคึกคักมา นับตั้งแต่เปิดด่านพรมแดนท่าเรือบ๊อค มีนักท่องเที่ยว ชาวไทยและชาวต่างชาติสนใจที่จะไปเมืองห้วยทราย เมืองหลวงน้ำทา เมืองหลวงพระบาง หรือเมือง วังเวียงที่มีธรรมชาติงดงาม ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทย อีกกลุ่มหนึ่งสนใจที่จะไปเยือนเมืองสิบสองปันนาที่มี ความคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรม ขณะที่นักท่องเที่ยว ต่างชาติอีกจำนวนหนึ่งต้องการเดินทางข้ามแดนเพื่อ ขอต่อวีซ่าในการพำนักรออยู่เมืองไทยมากขึ้น สำหรับ นักท่องเที่ยวที่ตั้งใจมาเที่ยวเชียงของโดยเฉพาะนั้น มีไม่มากนัก เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวยังไม่โดดเด่น พอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น รูปแบบการ ท่องเที่ยวอำเภอเชียงของก่อนเปิดใช้สะพาน จึงเป็น ลักษณะของการท่องเที่ยวข้ามแดน (Crossed Border Tourism) อำเภอเชียงของจึงเป็นเมืองผ่าน (Via city) สำหรับการเดินทางของนักท่องเที่ยว ที่มี นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งที่แวะพักค้างที่เชียงของเพื่อรอ กำหนดการเดินทางข้ามแดนในวันรุ่งขึ้น

เมื่อเปิดใช้สะพานมิตรภาพแห่งที่ 4 เชียงของ - ห้วยทรายแล้ว นักท่องเที่ยวที่ถือหนังสือเดินทางจะ ต้องเดินทางเข้าออกที่ด่านสะพานมิตรภาพแห่งที่ 4 เท่านั้น ส่งผลให้การท่องเที่ยวในตัวเมืองเชียงของ ชิบเซา ธุรกิจท่องเที่ยวหลายประเภทขาดรายได้ เช่น ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว ร้านค้า เรือหางยาวรับส่ง นักท่องเที่ยวมีรายได้ลดลงร้อยละ 70 ขณะที่บริเวณ สะพานมิตรภาพแห่งที่ 4 มีการพัฒนาธุรกิจขนาดใหญ่ หลายโครงการ เช่น โครงการเชียงของเมืองใหม่ โครงการนาคราชนคร มีบ่อนกาสิโน สนามกอล์ฟ ตลอดจนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอีกมากเพื่อ เตรียมรับการขยายตัวการท่องเที่ยวในอนาคตและ มีแนวโน้มนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะ นักท่องเที่ยวชาวจีนจากมณฑลยูนนานที่เดินทางโดย

รถยนต์ส่วนตัวเพื่อไปเที่ยวตอนในของประเทศไทย
รูปแบบการท่องเที่ยวข้ามแดน (Crossed Border Tourism) และการท่องเที่ยวบนเส้นทาง R3A เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งก่อนและหลังการเปิดใช้สะพานมิตรภาพแห่งที่ 4 สำหรับการท่องเที่ยวชายแดน (Border Tourism) เมื่อมีการขยายตัวธุรกิจพื้นที่ชายแดนส่งผลให้นักท่องเที่ยวสนใจที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณสะพาน เล่นคาสีโน และตีกอล์ฟในฝั่งลาว นอนพักค้างที่เมืองห้วยทราย ซึ่งมีที่พัก โรงแรม และการบริการไว้รองรับนักท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม อำเภอเชียงของยังมีแหล่งท่องเที่ยวอีกหลายแห่งที่มีศักยภาพ แต่ขาดการพัฒนาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ประเพณีการล่าจับปลาบึก พิธีบวงสรวงเจ้าพ่อปลาบึกที่เคยสร้างชื่อเสียงแก่อำเภอเชียงของเป็นอย่างดี ประเพณีการแข่งขันเรือสองแผ่นดินในช่วงเทศกาลสงกรานต์ และประเพณีไหลเรือไฟในงานลอยกระทงที่จัดขึ้นพร้อมกันทั้งสองฝั่งไทย - ลาว

จากการสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวเชียงของจำนวน 138 ตัวอย่าง พบว่ามาจากอังกฤษ อเมริกา ฝรั่งเศส สเปน ญี่ปุ่น จีน เกาหลีและชาวไทย ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 63 มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 42.80 และร้อยละ 28.30 เดินทางโดยทางเครื่องบิน สนใจที่จะไปเที่ยวเมืองหลวงพระบางมากถึงร้อยละ 47.10 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความสนใจเที่ยวชมโบราณสถาน วัดต่างๆ มากถึงร้อยละ 47.80 ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้รับความสนใจรองลงมาร้อยละ 27.50 สำหรับด้านสินค้าของที่ระลึก นักท่องเที่ยวชอบซื้อเสื้อผ้าของที่ระลึกมากถึงร้อยละ 63.10 ขณะที่ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไหมได้รับความนิยมร้อยละ 11.60

ด้านความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ นักท่องเที่ยวเห็นว่าเชียงของยังไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น แต่ขณะเดียวกันมีความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบทมาก ด้านการของภาครัฐและภาคเอกชนยังไม่เป็นที่ประทับใจ ยังขาดข้อมูลแนะนำการเดินทางและข้อมูลการท่องเที่ยว สถานที่จอดรถไม่เพียงพอขาดห้องน้ำสาธารณะสะอาด การดูแลรักษาความปลอดภัยยังไม่ทั่วถึง การเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวกทั้งเรื่องเส้นทางและรถบริการรับจ้างสาธารณะ สำหรับด้านการตลาดนั้น นักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับปานกลางเนื่องจากการโฆษณาประชาสัมพันธ์สื่อต่างๆ วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร จดหมาย หนังสือพิมพ์ เพื่อเชิญชวนกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมีน้อย

การพัฒนายุทธศาสตร์อำเภอเชียงของ 4 ปี (2558-2561) จัดทำโดยคณะทำงานจัดทำร่างยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเชียงของและคณะทำงานที่ปรึกษา ตามคำสั่งอำเภอเชียงของที่ 37/2556 ลงวันที่ 11 มกราคม 2555 จำนวน 33 คน โดยการบูรณาการหน่วยงานในพื้นที่อำเภอเชียงของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดทำยุทธศาสตร์ครั้งนี้ เพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์อำเภอเชียงของที่มีเป้าหมายชัดเจน สอดคล้องบริบทการเปลี่ยนแปลงและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ยึดหลักกระบวนการบริหารยุทธศาสตร์ (Strategic Management Process) และแนวคิดของ ลูเทอร์กูลิค (Luther Gulick) และลินดอล เออร์วิก (Lyndall Urwick) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหารจัดการ

7 ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดการคน (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting)

สำหรับขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์อำเภอเชียงของ เริ่มต้นตั้งแต่การเสาะหาคณะทำงานและคณะที่ปรึกษา กระบวนการให้ความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และวิธีการจัดทำยุทธศาสตร์การศึกษาดูงานจังหวัดมุกดาหารที่มีบริบทเมืองชายแดนมีสะพานมิตรภาพเชื่อมไปลาวและเวียดนาม การวิเคราะห์ศักยภาพสภาพแวดล้อมทั้งภายใน

และภายนอก การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายการพัฒนา กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ จัดทำแผนงานและโครงการรองรับตามประเด็นยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว บรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเชียงของ 4 ปี พ.ศ. 2558-2561 เสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารราชการอำเภอแบบบูรณาการ (กบอ.) ขั้นตอนสุดท้ายเสนอจังหวัดขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์และกระจายให้หน่วยงานอื่นต่อไป โดยเน้นความสำคัญ การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน

ตารางแสดงแผนงาน/โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวในแผนยุทธศาสตร์อำเภอเชียงของ 4 ปี (2558-2561)

องค์ประกอบการท่องเที่ยว	โครงการ/แผนงาน ตามยุทธศาสตร์ปี 2558-2561
แหล่งท่องเที่ยว	1. โครงการปรับภูมิทัศน์เส้นทางเดินเท้าสายวัฒนธรรมเลียบริมน้ำโขง 2. โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรห้วยเม็ง 3. โครงการพัฒนาปรับปรุงเส้นทางจักรยานวัฒนธรรม 4. โครงการส่งเสริมท่องเที่ยวหมู่บ้านชนเผ่าลุ่มน้ำโขง
สินค้าและบริการ	1. โครงการปรับปรุงระบบศูนย์ข้อมูลบริการท่องเที่ยวแบบครบวงจร 2. โครงการส่งเสริมกลุ่มเรือรับจ้างแม่น้ำโขง 3. โครงการพัฒนาบุคลากรบริการการท่องเที่ยว 4. โครงการเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุน OTOP
การตลาด	1. โครงการส่งเสริมการแสดงประเพณีวัฒนธรรมกลุ่ม 9 ชาติพันธุ์ 2. โครงการงานมหัศจรรย์เชียงของ จิบชา กางร่ม ชมน้ำโขง 3. โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านไผ่ลือ บ้านหาดบ้าย 4. โครงการเสริมสร้างความร่วมมือเชื่อมโยงภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอำเภอ เชียงของในฐานะอำเภอชายแดน

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวขององค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ที่ประกอบด้วย รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) และรูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) เป็นกรอบความคิดในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสำรวจ การค้นคว้าจากเอกสาร สื่อออนไลน์ การประชุมกลุ่มย่อย ข้อเสนอจากการกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว และกิจกรรมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของในฐานะอำเภอชายแดน

รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) อำเภอเชียงของมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติมากมาย แม่น้ำโขงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอเชียงของและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งอาหารของคนลุ่มน้ำโขงแล้วยังก่อให้เกิดวัฒนธรรมหลากหลาย รวมถึงเชียงของเป็นแหล่งผสมพันธุ์ปลาปิกรธรรมชาติแห่งเดียวในโลก

- รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเชิงนิเวศ (Ecotourism) ได้แก่ ล่องเรือชมทิวทัศน์ลำน้ำโขง น้ำตกห้วยเม็ง น้ำตกห้วยตอง น้ำตกห้วยตาด น้ำตกแดนดง ห้วยทรายฆาณ ป่าชุมชนบ้านม่วงชุม ป่าชุมชนน้ำแดนเมือง อ่างเก็บน้ำห้วยช้าง บ่อน้ำร้อนโป่งมุ่น หาดหินงามบ้านดอนมทาวัว ท่าผาถ่าน ถนนเลียบริมโขง

- การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) ได้แก่ สวนผลไม้ที่บ้านห้วยเม็ง

รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม

(cultural based tourism) เชียงของมีผู้คนอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่หลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ชาวไทยวน ไทลื้อ ไทลาว ม้ง มูเซอ อาข่า ขมุ กะเหรี่ยง มูเซอ และจีนฮ่อ ทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรมร่วมกันได้อย่างลงตัวทั้งชุมชนในเมืองและนอกเมือง นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาที่มีตำนานเรื่องเล่าขานมาตั้งแต่สมัยครั้งพุทธกาล เช่น วัดศรีดอนชัย วัดพระแก้ว วัดหลวง พระธาตุห้วยเม็ง วัดพระธาตุยาม่อน วัดพระธาตุพระเจ้าเข้ากาด

- การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) เช่น เทศกาลสงกรานต์ ปีใหม่ม้งนานาชาติ ประเพณีแข่งเรือพาย ประเพณีล่ำจับปลาบึก ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อปลาบึก ประเพณีเกียงเป็ง ประเพณีการไหลเรือไฟ ประเพณีบูชาหลวงพ่อบุเชตร ประเพณีจุลกฐิน ไทลื้อวัดศรีดอนชัยและวัดใหม่ศรีร่มเย็น

- การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism/Village Tourism) เช่น หมู่บ้านมูเซอสองพี่น้อง หมู่บ้านม้งทุ่งน่าน้อย หมู่บ้านจีนยูนนานเวียงหมอก หมู่บ้านขมุห้วยกอก นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านวัฒนธรรมชาวไทลื้อบ้านศรีดอนชัย บ้านศรีล้านนา บ้านหาดบ้าย บ้านหาดทรายทอง และบ้านห้วยเม็ง ซึ่งอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากสิบสองปันนามณฑลยูนนาน ที่มีเครือข่ายทางวัฒนธรรมเชื่อมโยงกับไทลื้อบ้านปุง บ้านน้ำเก็ง สปป.ลาว และชาวไทลื้อเมืองหล้า เมืองเชียงรุ่ง สิบสองปันนา ของจีนตอนใต้

ส่วนรูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) เช่น

- การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) บ้านไทลื้อศรีดอนชัย หมู่บ้านมูเซอสองพี่น้อง และหมู่บ้านจีนยูนนานเวียงหมอก

- การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home Stay & Farm Stay) ท่องเที่ยวชุมชนบ้านไทลื้อศรีดอนชัย และโฮมสเตย์บ้านมูเซอสองพี่น้อง

- ท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (Agro-Cultural Tourism) การท่องเที่ยวชมสวนผลไม้ที่บ้านไทลื้อห้วยเม็ง

รูปแบบการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของในฐานะอำเภอชายแดน (Chiang-Khong Tourism) เนื่องจากอำเภอเชียงของมีลักษณะพิเศษ เป็นพื้นที่ชายแดนและถูกวางตำแหน่งให้เป็นประตูเชื่อมโยงภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS) ดังนั้นอำเภอเชียงของจึงมี รูปแบบการท่องเที่ยวลักษณะพิเศษเฉพาะตัว คือ การท่องเที่ยวชายแดน (Border Tourism) การท่องเที่ยวบนเส้นทาง R3A และการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยง (Linked Tourism)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายในแต่ละส่วนดังต่อไปนี้

บริบทการท่องเที่ยวชายแดนอำเภอเชียงของ

การท่องเที่ยวอำเภอเชียงของเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อเปิดด่านท่าเรือบัวแก้วให้มีการค้าขายข้ามแดนไปมา ต่อมา มีการเปิดใช้เส้นทาง R3A จากคุนหมิงผ่านสปป.ลาว เข้าสู่อำเภอเชียงของ เมื่อสะพานมิตรภาพแห่งที่ 4 แล้วเสร็จสมบูรณ์จนเปิดใช้อย่างเป็นทางการ ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวสะดวกมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบริบทของการท่องเที่ยวจากเดิมก่อนนักท่องเที่ยวจะข้ามแดนจะต้องเดินทางผ่านเข้าไปตัวเมืองเชียงของก่อน แต่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่ถือหนังสือเดินทางจะต้องข้ามด่านที่สะพานมิตรภาพ

แห่งที่ 4 เท่านั้น ขณะเดียวกันส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวจีนจากมณฑลยูนนาน เดินทางโดยรถยนต์จากจินตองใต้เดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทาง R3A ผ่านอำเภอเชียงของเพื่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวตอนในของประเทศไทย และมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นทุกปี สอดคล้องงานวิจัยของ วิรัตน์ แสนอุดม และ สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ (2553) ที่ได้ศึกษาผลกระทบหลังการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงที่อำเภอเชียงของ จะทำให้เพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวมากขึ้นและส่งผลต่อการท่องเที่ยวชายแดนและการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในขณะที่ อนุรัตน์ อินทร (2551) เสนอยุทธศาสตร์พลิกพื้นที่ให้เชียงรายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน รวมถึงงานวิจัยของ มาโนช ชาบรา (2557) ที่ได้เสนอให้นำระบบสารสนเทศมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ

จากการสัมภาษณ์ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบงานสำนักงานอำเภอเชียงของพบว่า ยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของที่ผ่านมาเป็นการรวบรวมแผนงานและโครงการของหน่วยงานต่างๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาบรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์อำเภอตามประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด เพื่อเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารราชการอำเภอแบบบูรณาการ (กบอ.) และเสนอจังหวัดขอรับงบประมาณดำเนินการต่อไป สอดคล้องงานวิจัยของ ธงชัย ภูวนาถวิจิตร (2553) ที่พบว่า ในการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ และในการส่งเสริมการตลาดด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเชียงของเป็นเพียงแนวทางร่วมกับจังหวัดเชียงรายในลักษณะ

ของการศึกษาแนวทางปฏิบัติร่วมกันเท่านั้น ด้วยแนวคิดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวร่วมกันของกลุ่ม 6 ประเทศ ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

สำหรับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเชียงของฉบับปัจจุบัน (2558-2561) ได้มีการพัฒนากระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์โดยการนำเอาแนวคิดกระบวนการบริหารยุทธศาสตร์ (Strategic Management Process) มาใช้บูรณาการภาครัฐและภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมมากขึ้น ขาดเพียงแต่กระบวนการวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และการวางตำแหน่งเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวยังไม่มีชัดเจน เนื่องจากคณะทำงานฯ มีความเข้าใจขั้นตอนและวิธีการจัดทำยุทธศาสตร์ยังไม่ดีพอ อย่างไรก็ตาม การจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเชียงของหากได้ปฏิบัติครบทุกขั้นตอนตามกระบวนการบริหารยุทธศาสตร์ (Strategic Management Process) แล้ว จะทำให้ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอเชียงของมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น สามารถกำหนดทิศทางและวางตำแหน่งการพัฒนาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีความรู้และความสามารถ มีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่ โดยกำหนดตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของแต่ละบุคคลเป็นกรอบในประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาความดีความชอบแก่ผู้ปฏิบัติงานด้วยระบบคุณธรรม(Merit System)

รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยง (LINKED Tourism Model)

รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงเป็นข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อนำเสนอเป็นรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ เนื่องด้วยมีที่ตั้งทางกายภาพเหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาค

ลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อนุรัตน์ อินทร (2551) ที่เสนอยุทธศาสตร์พลิกพื้นที่จังหวัดเชียงรายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน เชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในประเทศและกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน ประกอบกับรัฐบาลได้จัดวางตำแหน่งการพัฒนาอำเภอเชียงของให้เป็นเมืองศูนย์กลางการเปลี่ยนถ่ายและกระจายสินค้าหลายรูปแบบ (Logistic City) และเมืองแหวหรือเมืองผ่านสำหรับการท่องเที่ยว (ณัฐกร วิทิตานนท์, 2556) ยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงรายยังกำหนดให้อำเภอเชียงของเป็นประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยว อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบนด้วย และธงชัย ภูวนาถ วิจิตร (2553) เสนอให้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชียงของ หลวงน้ำทา และจิ่งหง

กรอบแนวคิดที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวเชื่อมโยง (LINKED Tourism Model) อันดับแรกได้แก่โครงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจแนวระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS Economic Corridors) ด้วยการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมเชื่อมโยงถึงกัน ภายใต้กรอบความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศในรูปแบบของ Package Tour และ GMS Visa และแผนการตลาดท่องเที่ยว Six Countries One Destination รวมถึงแนวคิดการเชื่อมโยงสมาชิกอาเซียนเข้าด้วยกันด้วยแผนแม่บทเชื่อมโยงอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity) เพื่อเชื่อมโยงโครงข่ายด้านคมนาคม (transportation) เชื่อมโยงระหว่างประชากรและการท่องเที่ยว ส่งผลต่อบริบทการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเดินทาง

ท่องเที่ยวและการขนส่งสินค้าสะดวก รวดเร็วและปลอดภัยขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวชายแดนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงขยายตัวมากขึ้น

รวมทั้งนโยบายของจีนเชิงรุกที่ต้องการเชื่อมโยงเมืองชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ภายใต้กรอบ One Belt and One Road ซึ่งรัฐบาลมณฑลยูนนาน ขานรับนโยบายดังกล่าวด้วยการชูวิสัยทัศน์ที่จะให้ยูนนานเป็นศูนย์กลางเชื่อมต่อภูมิภาค 4 ทิศทาง คือ ทิศเหนือ เชื่อมฉิงตู และซีอาน สู่อุตสาหกรรม Northern Silk Road ทิศใต้ ออกด่านบ่อหาน ผ่านลาว เข้าประเทศไทย ตามเส้นทางหลวง R3A เข้ามาเลเซียและสิงคโปร์ ลงสู่มหาสมุทรแปซิฟิก เชื่อม Maritime Silk Road และทำให้มณฑลยูนนานเชื่อมกับ 10 ประเทศในอาเซียน และเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งการเชื่อมโยงบนความสัมพันธ์ 5 มิติ (นโยบาย คมนาคม การค้า การเงิน และการไปมาหาสู่กันระหว่างประชาชน) กับประเทศเพื่อนบ้าน

หากวิเคราะห์จากปัจจัยที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของแล้วจะเห็นว่ารูปแบบการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยง (LINKED Tourism Model) เป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอำเภอชายแดนในฐานะอำเภอชายแดน ภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion : GMS) กรอบการท่องเที่ยวของอาเซียน และผสมกับแนวคิด One Belt and One Road ของจีน

ทั้งนี้ เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมกับอำเภอเชียงของ ผู้วิจัยเสนอเส้นทางท่องเที่ยวอำเภอเชียงของเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน 3 เส้นทาง

เส้นทางที่ 1 เชียงของ-หลวงพระบาง-วังเวียง-เวียงจันทน์-หนองคาย เชื่อมโยงด้วยเส้นทาง

หมายเลข R3A

เส้นทางที่ 2 เชียงของ-หลวงน้ำทา-เมืองหล้า-สิบสองปันนา-ลานช้าง-พูเออร์-คุนหมิง

เส้นทางที่ 3 เชียงของ-หลวงน้ำทา-เดียนเบียนฟู-ฮานอย-ซาบา เวียดนาม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย 2 ลักษณะ คือ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

การพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก ที่ผ่านมาก็ทำการปกครองอำเภอเชียงของเป็นหน่วยหลักในการประสานร่วมกับหน่วยงานอื่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นเพียงขั้นตอนการจัดทำข้อเสนอของงบประมาณ ขาดความสมบูรณ์และทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน ภาครัฐควรให้ความสำคัญในกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์มากขึ้น และควรจัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการท่องเที่ยวเฉพาะในพื้นที่

ข้อเสนอเพื่อนำไปปฏิบัติ

ภาครัฐและภาคเอกชนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

ข้อเสนอเพื่อการวิจัย

ควรศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวเครือข่ายทั้งในและนอกประเทศ เพื่อนำเสนอขายการท่องเที่ยวในแพคเกจทัวร์ (Route Tour) เดียวกัน โดยใช้วัฒนธรรมเป็นฐานในการเชื่อมโยงกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน

บรรณานุกรม

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2550). แนวพื้นที่เศรษฐกิจ (Economic Corridor) และเส้นทางเศรษฐกิจที่สำคัญในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS). กรุงเทพฯ: สำนักอาเซียน.
- กรมอาเซียน. (2554). การเชื่อมโยงในภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Connectivity). กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ.
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดเชียงราย. (2556). แผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2557-2560. เชียงราย: สำนักงานจังหวัดเชียงราย.
- คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการอำเภอเชียงของ. (2556). แผนพัฒนาอำเภอเชียงของ 4 ปี พ.ศ. 2558-2561. เชียงราย: ที่ทำการปกครองอำเภอเชียงของ.
- ณัฐกร วิทิตานนท์. (2556) ความพร้อมของภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในเขตอำเภอชายแดน กรณีศึกษาอำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี (นสธ.) ภายใต้การสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- ปนัดดา จีนประชา. (2557) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไหลสองฝั่งโขงโดยเส้นทางจักรยาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงและสาละวินศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ทวีป ศิริรัศมี. (2552). การท่องเที่ยวชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน.ชุดโครงการนโยบายและแผนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.กรุงเทพฯ.
- ธงชัย ภูวนาถวิจิตร. (2553) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ บนเส้นทางยุทธศาสตร์ R3A (เชียงราย-คุนหมิง). ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ภูวนิดา คุณผลิน. (2550). การบริหารการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มานิช ขาบรา. (2557) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง อ.เชียงของ จ.เชียงราย. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. (2553). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่ยั่งยืนในลุ่มน้ำโขง 4. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.